EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2014 02 14
COM(2014) 79 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl statistikos, parengtos pagal Reglamentą (EB) Nr. 2150/2002 dėl atliekų statistikos, ir jos kokybės

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl statistikos, parengtos pagal Reglamentą (EB) Nr. 2150/2002 dėl atliekų statistikos, ir jos kokybės

TURINYS

1. Įžanga 2
1.1. Reglamentas dėl atliekų statistikos 2
1.2. Duomenų kokybė taikant daug metodų 2
1.3. Kokybės kontrolė 2
2. Punktualumas ir savalaikiškumas 3
3. Išsamumas 4
4. Duomenų tikslumas 4
4.1. Duomenų aprėptis 4
4.2. Suskirstymas pagal ekonomikos sektorius 5
4.3. Atliekų klasifikavimas 6
5. Palyginamumas 6
5.1. Palyginamumas laiko atžvilgiu 6
5.2. Šalių duomenų palyginamumas 7
6. Įmonėms tenkanti našta 7
7. Atliekų statistikos reglamento peržiūra 8
8. Pasiekimai ir perspektyva 10

1. ĮŽANGA

1.1. Reglamentas dėl atliekų statistikos

2002 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 2150/2002 dėl atliekų statistikos[1] (toliau – Reglamentas) 8 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad Komisija kas trejus metus Europos Parlamentui ir Tarybai pateiktų reglamento įgyvendinimo pranešimą (pirmasis pranešimas turėjo būti pateiktas per penkerius metus nuo Reglamento įsigaliojimo). Pirmasis pranešimas paskelbtas 2008 m.[2], o antrasis – 2011 m.[3]

Reglamento I ir II priedų 7 skirsnių 3 dalyse nustatyta, kad valstybių narių kokybės ataskaitos turi būti įtrauktos į 8 straipsnyje nurodytą pranešimą. Šiuos pranešimus galima rasti CIRCABC svetainėje

https://circabc.europa.eu/w/browse/9a7ac3a5-2f59-46b8-b90c-95cd7283ec22.

Šioje ataskaitoje atsižvelgiama į naujausius 2012 m. birželio mėn. pateiktus ataskaitinių 2010 m. duomenis; ataskaita apima 27 ES valstybes nares. Joje taip pat aprašytas peržiūrėtų Atliekų statistikos reglamento, priedų, taikytų ataskaitiniams 2010 m., įgyvendinimas.

1.2. Duomenų kokybė taikant daug metodų

Reglamente nustatyta, kokie duomenys turi būti teikiami ir kokia turi būti jų kokybė, tačiau nenurodytas konkretus atliekų statistikos rengimo metodas, taigi duomenys rengiami taikant daug metodų. Tai leidžia valstybėms narėms toliau taikyti savo duomenų rinkimo sistemas ir sumažinti Reglamentui įgyvendinti būtinus pokyčius.

Siekdami kuo labiau sumažinti skirtingų metodų poveikį, Eurostatas ir valstybės narės glaudžiai bendradarbiauja, kad suvienodintų metodus ir pagerintų duomenų kokybę. Svarbus žingsnis siekiant šio tikslo buvo 2013 m. rugsėjo mėn. pradėtas taikyti naujas metodas, pagal kurį susitarta dėl standartizuoto duomenų tikrinimo.

Kokybės ataskaitose valstybės narės aprašo savo teikiamus duomenis nurodydamos kokybės elementus, kurie dažniausiai naudojami Europos statistikos sistemoje[4] ir išdėstyti Reglamente (EB) Nr. 1445/2005 dėl atliekų statistikos kokybės[5].

1.3. Kokybės kontrolė

Nuo pirmojo duomenų teikimo 2006 m. Eurostatas nustatė veiksmingą dviejų etapų kokybės kontrolės sistemą. Pirmasis etapas – greitas duomenų ir kokybės ataskaitų vertinimas. Vertinimo ataskaita išsiunčiama per du mėnesius po duomenų pateikimo termino.

Šiuo etapu daugiausia tikrinama, ar nauji duomenys nuoseklūs ir kaip jie keičiasi. Tyrimas atliekamas labai suvestiniu lygmeniu ir siekiant nustatyti reikšmingas eilučių spragas.

---

1 OL L 332, 2002 12 9, p. 1.
2 KOM(2008) 355 galutinis, 2008 6 13.
3 KOM(2011) 131 galutinis, 2011 3 17.
4 Eurostato svetainė, skirta kokybei: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=2273,1_2273_47140765&_dad=portal&_schema=PORTAL.
5 OL L 229, 2005 9 6, p. 6.

Antrasis etapas yra nuodugnesnis tikrinimas be tikslaus termino. Šiame etape duomenys nagrinėjami išsamesniu lygmeniu (pvz., pagal ekonomikos sektorių arba atliekų kategoriją) ir lyginami šalių modeliai bei tendencijos. Tikrinama tokiais aspektais:

– atliekų susidarymo šalyje palyginimas pagal ankstesnių metų vertes kiekvienai ekonominei veiklai;

– kiekvienos ekonominės veiklos duomenų palyginimas skirtingose šalyse;

– šalyje susidariusių ir apdorotų kiekvienos kategorijos atliekų palyginimas;

– kryžminis patikrinimas su atliekų duomenimis pagal kitas duomenų teikimo prievoles, kaip antai atitikties stebėsena pagal kitus su atliekomis susijusius teisės aktus.

Galimi klausimai yra derinami pagal šalių kokybės ataskaitas ir atsakymus į greitą vertinimą. Pagal tai šalims gali būti parengtas antrasis klausimų rinkinys.

2. PUNKTUALUMAS IR SAVALAIKIŠKUMAS

Duomenys ir kokybės ataskaitos turi būti pateikti per 18 mėnesių po ataskaitinių metų, t. y. ataskaitinių 2010 m. duomenų pateikimo terminas buvo 2012 m. birželio 30 d. Eurostatas taiko atitikties stebėsenos procedūrą; priminimai valstybėms narėms siunčiami neilgais intervalais pagal nustatytą tvarkaraštį.

Rengiant šią ataskaitą ataskaitinių 2010 m. duomenų teikimo terminų laikymąsi galima apibendrinti taip:

- 13 šalių pateikė duomenų rinkinius laiku;
- 6 valstybės narės pateikė duomenis per tris savaites po termino (Danija, Prancūzija, Lietuva, Airija, Kipras, Vengrija);
- 4 valstybės narės pateikė duomenis iki rugpjūčio mėn. vidurio, taigi jos dar galėjo būti vertinamos pirmuoju vertinimo etapu (Belgija, Nyderlandai, Austrija, Rumunija);
- 4 valstybės narės pateikė duomenis vėliau nei 3 mėnesiai po termino (Graikija, Italija, Latvija, Jungtinė Karalystė). Duomenys buvo pateikti nuo 2012 m. spalio 25 d. (Italija) iki 2012 m. lapkričio 17 d. (Jungtinė Karalystė). Graikija ir Italija labai vėlavo pateikti duomenis ir už ankstesnius ataskaitinius metus.

Apibendrinant, duomenų už 2010 m. pateikimo terminų laikytasi prasčiau nei 2008 m. Be to, kai kurios šalys pateikė preliminarius duomenis ir praėjus keliems mėnesiams po nustatyto termino iš esmės juos patikslino, taigi reikėjo duomenis iš naujo patikrinti, todėl pavėluota juos paskelbti. Pateiktose kokybės ataskaitose valstybės narės teigė, kad 2010 m. nebuvo labai sudėtinga įgyvendinti paskutinius Reglamento pakeitimus, taigi duomenis vėluota pateikti ne dėl šios priežasties. Eurostatas imasi atitinkamo lygmens veiksmų, kad paragintų šalis peržiūrėti savo duomenų rengimo procesus ir pateikti kokybiškus duomenis per nustatytą laikotarpį.

– *Skelbimas*

Atliekų susidarymo ir apdorojimo duomenys paskelbti Eurostato duomenų sklaidos bazėje 2012 m. spalio 1 d. Dėl vėlavimų ir taisymų duomenys iš esmės atnaujinti 2012 m. lapkričio mėn., 2013 m. kovo mėn. ir 2013 m. liepos mėn.

3. IŠSAMUMAS

ES suvestiniams rodikliams parengti būtina pateikti išsamius duomenų rinkinių duomenis. Dėl trūkstamų duomenų negalima visapusiškai interpretuoti atliekų statistinių duomenų ir sumažėja jų informacinė vertė. Išsamumas vertinamas atsižvelgiant į tuščių laukelių, kurie M žymeniu pažymėti kaip trūkstami, skaičių.

Pirmuoju duomenų teikimo etapu už ataskaitinius 2004 m. šešios iš 27 ES valstybių narių pateikė išsamius *atliekų susidarymo* duomenų rinkinius, aprėpiančius visas atliekų kategorijas ir visus sektorius. Iš viso 21 valstybė narė pateikė neišsamius duomenų rinkinius. Apskritai trūkstamų atliekų susidarymo verčių dalis sudarė apie 9 proc. reikalaujamų duomenų.

Metams bėgant duomenų išsamumas labai pagerėjo. Nuo 2006 iki 2010 m. trūkstamų verčių dalis sudarė 2–3 proc. reikalaujamų duomenų. Ataskaitiniais 2004 m. trūkstamų *atliekų apdorojimo* verčių dalis nacionaliniu lygmeniu siekė 2,5 proc. ir nuolat mažėjo iki 2008 m., kai visos šalys pateikė išsamius atliekų apdorojimo duomenis.

Peržiūrėjus reglamentą 2010 m. atliekų apdorojimo duomenų reikalavimai tapo išsamesni, nes atliekų kategorijos buvo išsamiai suskirstytos ir pridėta papildoma atliekų apdorojimo kategorija „Užpildymas“. Todėl penkios iš 27 valstybių narių pateikė neišsamius 2010 m. duomenis ir nustatyta, kad trūko 3,4 proc. atliekų apdorojimo duomenų. Daugiau nei pusė trūkstamų verčių (1,9 proc.) buvo susijusios su nauja atliekų apdorojimo kategorija („Užpildymu“).

Sistemoje eDAMIS (vienoje bendroje Eurostato duomenų prieigoje) pradėjus naudoti interneto formas valstybėms narėms tapo paprasčiau Eurostatui teikti statistinius duomenis. Dėl to duomenys renkami visiškai laikantis SDMX standarto.

4. DUOMENŲ TIKSLUMAS

4.1. Duomenų aprėptis

Reglamento tikslas – parengti atliekų statistiką pagal Direktyvos 2008/98/EB dėl atliekų (Pagrindų direktyva dėl atliekų)[6] taikymo sritį. Turi būti rengiama visų ekonomikos sektorių ir namų ūkių atliekų susidarymo statistika, įskaitant atliekas, susidarančias po atliekų panaudojimo ir šalinimo operacijų, vadinamas antrinėmis atliekomis. Į statistiką taip pat turėtų būti įtrauktos mažų įmonių (mažiau nei 10 darbuotojų) atliekos, nors kur įmanoma tokioms įmonėms tyrimai turėtų būti netaikomi.

Atliekų apdorojimo statistika apima visas šalyje panaudotas arba pašalintas atliekas, neatsižvelgiant į jų kilmę. Reglamentu siekiama rinkti duomenis apie galutinę atliekų paskirties vietą. Parengiamosioms apdorojimo operacijoms jis netaikomas.

– *Aprėpties paklaidos ir duomenų aprėpties skirtumai*

[6] OL L 312, 2008 11 22, p. 3.

Nustatytos aprėpties paklaidos daugiausia yra susijusios su šiais aspektais:

– atliekų ir ne atliekų skyrimu ir tokių apibrėžčių taikymo skirtumais;

– skirtingais metodiniais principais ir skirtingais nacionalinio atliekų valdymo ir atliekų statistikos prioritetais;

– su konkrečiais sektoriais susijusiomis aprėpties problemomis (pvz., laikoma, kad statybos ir griovimo atliekų aprėptis tam tikrose šalyse yra per siaura).

Manoma, kad duomenų aprėptis labiausiai skiriasi šiose srityse:

- laikoma, kad kasybos atliekų (kasybos ir karjerų eksploatavimo atliekų) aprėptis turi labai didelį poveikį atliekų statistiniams duomenims. Pagrindiniai skirtumai įvairiose šalyse atsiranda pirmiausia dėl nuodangos, t. y. natūralių medžiagų, kurios jų neapdorojant pašalinamos siekiant gauti prieigą prie rūdos, aprėpties, taip pat dėl kasybos atliekų, kurios yra valdomos kasykloje.

- Atliekų ir šalutinių produktų skyrimas turi didelę įtaką NACE A sekcijos (Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė) ir NACE C sekcijos (Apdirbamoji gamyba) sektorių atliekų kiekiams, ypač kalbant apie šias atliekų kategorijas: medienos atliekas, gyvūninės ir augalines atliekas ir, galbūt, metalą gaminant susidarančius šlakus.

- Atliekų susidarymo skirtumai NACE F sekcijai (Statyba) priskiriamame sektoriuje rodo duomenų aprėpties skirtumus.

- Kelios šalys negalėjo pateikti naujos atliekų apdorojimo kategorijos („Užpildymas“) duomenų. Tačiau dauguma teigė, kad siekia išspręsti šias problemas iki kito duomenų teikimo.

Bendrą aprėpties paklaidų poveikį įvertinti sunku. Dėl aprėpties paklaidų duomenys gali būti nepakankamai įvertinti arba pervertinti. Daroma prielaida, kad didžiausią poveikį daro NACE B sekcijos (Kasybos ir karjerų eksploatavimas) ir NACE F sekcijos (Statyba) sektorių mineralinės atliekos ir tai yra viena iš priežasčių, dėl kurios šios atliekų kategorijos neįtrauktos į atliekų susidarymo ir šalinimo sąvartynuose rodiklius, pagrįstus Reglamentu.

4.2. Suskirstymas pagal ekonomikos sektorius

Reglamente valstybių narių prašoma duomenis suskirstyti pagal 19 veiklos, kurią vykdant susidaro atliekos, rūšių (18 ekonomikos sektorių ir namų ūkiai). Ekonominės veiklos rūšys skirstomos pagal Europos bendrijos ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (NACE). Teisingai priskirti atitinkamai atliekų susidarymo veiklai būtina norint:

– palyginti atliekų kiekį pagal sektorius;

– suderinti atliekų statistiką ir įmonių statistiką.

Atliekų priskyrimo sektoriui, kuriame jos susidaro, būdas priklauso nuo duomenims rinkti taikomų metodų ir statistinių vienetų, kuriais remiantis rengiami atliekų statistiniai duomenys. Laikoma, kad duomenų palyginamumas ir suderinamumas geriausiai užtikrinami, jei duomenys renkami naudojantis įmonių registrais. Kadangi renkant duomenis pagal

Reglamentą galima naudoti tiek vietinius, tiek statistinius vienetus, įvairiose šalyse atliekos bus paskirstytos skirtingai, net jei Reglamento nuostatos taikytos tinkamai. Ši problema būdinga ne vien atliekų statistikai – taip yra ir kitose su ekonomine veikla susijusiose statistikos srityse.

Laikoma, kad bendras paskirstymo paklaidų poveikis atliekų statistikos kokybei yra nedidelis. Šalyse, kuriose atliekų susidarymo duomenys gaunami netiesiogiai iš atliekų apdorojimo duomenų, esama didesnės rizikos atliekų kiekius paskirstyti neteisingai. Taip yra todėl, kad informacija apie bendrovę ar sektorių, susijusius su atliekų susidarymu, žinoma tik iš antrinių šaltinių (pvz., atliekų surinkėjo, atliekų apdorojimo operacijų vykdytojo) arba turi būti gaunama kitais būdais (pvz., taikant modelius arba Europos atliekų sąrašą (LoW)[7], kuriame pateikiama informacija apie atliekų kilmę). Naudojant administracinius duomenis atliekų kiekiai taip pat gali būti paskirstyti neteisingai, jei duomenis teikiantys administracinių duomenų sistemos vienetai neatitinka Reglamente pateiktos statistinių vienetų apibrėžties.

4.3. Atliekų klasifikavimas

Reglamente nustatytas suskirstymas pagal atliekų kategorijas vadovaujantis statistikos nomenklatūra EWC-Stat, bet nėra nustatytas konkretus klasifikatorius, taikytinas renkamiems duomenims. Šalys gal pasirinkti atliekų klasifikatorių savo nuožiūra, jei jos gali pateikti nustatyto formato ir prašomos kokybės duomenis.

Dauguma šalių renka duomenis pagal Europos atliekų sąrašą (LoW), kuris apima 839 rūšių atliekas. Nepaisant kai kurių atliekų sąrašo taikymo problemų, plačiai taikant šį klasifikatorių užtikrinamas aukšto lygio palyginamumas. Laikoma, kad bendras klasifikavimo paklaidų poveikis yra nedidelis.

5. PALYGINAMUMAS

5.1. Palyginamumas laiko atžvilgiu

Baigus ketvirtąjį duomenų teikimo etapą galima geriau įvertinti duomenų palyginamumą laiko atžvilgiu.

Eurostato duomenų tikrinimo sistema užtikrinama, kad laiko eilučių spragos yra nustatomos ir pataisomos arba paaiškinamos. Be to, pagal šalių kokybės ataskaitas galima tiksliai stebėti metodinius pokyčius ir jų įtaką valstybėse narėse.

Įvertinus nacionalines kokybės ataskaitas nustatyta, kad nuo 2004 m. beveik visos valstybės narės gerokai pakoregavo nacionalinės atliekų statistikos metodus. Dauguma šalių toliau tobulina duomenų rinkimą, ypač duomenų kokybę (pvz., šalinamos duomenų spragos, tobulinama aprėptis) ir metodų veiksmingumą.

2010 m. ES-27 iš viso susidarė 2,5 mlrd. tonų atliekų, t. y. palyginti su ankstesniais ataskaitiniais metais, tik 0,3 proc. arba 8 mln. tonų daugiau. Vertinant bendrą atliekų susidarymą visuose sektoriuose tam tikruose ekonomikos sektoriuose reikšmingų pokyčių nebelieka.

Nacionaliniu lygmeniu daugumos šalių laiko eilutės yra nuoseklios. Didelės tam tikrose šalyse iš viso susidariusių atliekų duomenų spragos gali reikšti tikrus pokyčius (pvz.,

[7] Sprendimas 2000/532/EB dėl atliekų sąrašų, OL L 226, 2000 9 6, p. 3.

Suomijoje, Švedijoje) arba jos gali atsirasti dėl duomenų rinkimo sistemos pokyčių (pvz., Danijoje, Austrijoje, Belgijoje) arba dėl abiejų šių veiksnių (Jungtinėje Karalystėje).

Dėl padidėjusios rūdos gavybos kasybos sektoriuje Švedijoje ir Suomijoje atliekų 2010 m. susidarė daug daugiau nei 2008 m. (atitinkamai 31 mln. tonų arba 37 proc. ir 23 mln. tonų arba 28 proc. daugiau).

Danijoje ir Austrijoje didelės 2008–2010 m. laiko eilučių spragos atsirado dėl esminių pasikeitimų duomenų rinkimo sistemose. ISAG sistema Danijoje 2010 m. buvo pakeista nauja atliekų duomenų sistema, kuri visiškai atitinka atitinkamus ES klasifikatorius. Todėl bendras nurodytas atliekų kiekis buvo 38 proc. didesnis nei ankstesniais metais. Austrijoje, kur buvo įdiegta elektroninė atliekų duomenų valdymo sistema, tendencija buvo priešinga. Palyginti su praėjusiais metais, susidariusių atliekų kiekis sumažėjo 38 proc. – iš dalies todėl, kad teikiant duomenis neįtraukti šalutiniai produktai, ir iš dalies dėl aprėpties spragų, kurias ateityje reikės pašalinti. Belgija nurodė gerokai didesnį susidariusių atliekų kiekį (2008–2010 m. jis padidėjo 29 proc.), kurį daugiausia lėmė metodiniai duomenų rinkimo pokyčiai (pvz., geresnė antrinių atliekų apimtis).

Jungtinė Karalystė nurodė daug mažesnį kasybos sektoriaus atliekų kiekį (63 mln. tonų arba 73 proc.), daugiausia dėl metodinių priežasčių (pasenusių veiksnių pritaikymo prie modeliais pagrįsto vertinimo metodo), tačiau laikoma, kad tokį atliekų kiekio sumažėjimą taip pat lėmė nuosmukis kasybos sektoriuje.

5.2. Šalių duomenų palyginamumas

Dėl bendrų apibrėžčių ir klasifikatorių šalių duomenų, susijusių su dauguma sektorių ir atliekų rūšių, palyginamumas yra pakankamai didelis. Šalių skirtumai, susiję su susidariusių ir apdorotų atliekų suvestiniais rodikliais, tampa vis lengviau paaiškinami.

Tačiau tebėra rimtų duomenų palyginamumo problemų, susijusių su 4.1 skirsnyje aprašytais duomenų aprėpties skirtumais. Šios problemos sprendžiamos, pavyzdžiui, rengiant praktinius seminarus, kuriuose su šalimis aptariamos galimybės suderinti duomenų aprėptį. 2011 m. spalio mėn. surengtas praktinis seminaras dėl kasybos atliekų, o 2012 m. spalio mėn. – dėl statybos ir griovimo atliekų. 2013 m. rugsėjo mėn. surengtas dar vienas seminaras dėl duomenų tikrinimo – tai buvo pirmasis žingsnis siekiant apibrėžti bendrus tikrinimo standartus. Be to, duomenys nuodugniai tiriami pagal konkrečius atskirų sektorių rodiklius ir taip užtikrinama, kad šalių duomenys būtų vis labiau palyginami.

6. ĮMONĖMS TENKANTI NAŠTA

Reglamente reikalaujama, kad valstybės narės mažintų respondentams tenkančią naštą, suteikiant joms galimybę naudotis administraciniais duomenimis ir į tyrimus neįtraukti mažų įmonių, kuriose dirba mažiau kaip dešimt darbuotojų, nebent jų pagaminamų atliekų dalis būtų labai didelė.

Iš valstybių narių kokybės ataskaitose pateiktos informacijos akivaizdu, kad jos yra labai gerai informuotos apie siekį kuo labiau sumažinti respondentams tenkančią naštą. Tai matyti iš to, kad vis daugiau valstybių narių renka informaciją apie faktinę duomenų teikimo naštą ir gali apskaičiuoti vidutinį laikotarpį, per kurį respondentai turi užpildyti klausimynus arba duomenų teikimo formas. Palyginti su 2008 ataskaitiniais metais, valstybių narių, kurios pateikė tokią kiekybinę informaciją, skaičius padidėjo nuo septynių iki dešimties. Informacija

iš respondentų buvo surinkta naudojantis klausimynais arba nustatyta atlikus konkrečius tyrimus.

Septyniose iš dešimties šalių apskaičiuota, kad klausimyną arba duomenų teikimo formą užpildyti vidutiniškai truko nuo 20 minučių iki trijų valandų. Remiantis Airijos, Lenkijos ir Švedijos ataskaitomis, šiose šalyse tai užtruko daugiau nei tris valandas. Lenkija pranešė apie ilgiausią laikotarpį (nuo vienos iki 40 valandų vienam respondentui), nes šioje šalyje per pereinamąjį laikotarpį atliekų turėtojai turi teikti duomenis pagal dvi sistemas (administracinę ir statistinių duomenų teikimo), kol statistiniai tyrimai bus palaipsniui nutraukti.

Geriausias būdas padėti įmonėms yra vengti dvigubo duomenų teikimo ir naudoti administracinius duomenis ir (arba) derinti susijusių institucijų (statistikos įstaigų, aplinkos ministerijų, aplinkos apsaugos agentūrų) atliekų tyrimus. 15 valstybių narių administraciniai duomenys yra pagrindinis atliekų statistikos šaltinis. Kitos šalys administracinius duomenis naudoja kaip vieną iš daugelio duomenų šaltinių.

Vis daugiau šalių yra įdiegusios arba ketina įdiegti elektronines duomenų teikimo sistemas. Elektroninėmis tam tikrų arba visų atliekų duomenų teikimo priemonėmis jau galima naudotis Belgijoje (Flandrijoje), Danijoje, Airijoje, Lietuvoje, Vengrijoje, Austrijoje, Lenkijoje, Slovėnijoje ir Jungtinėje Karalystėje.

Išimtis mažoms įmonėms atliekant tyrimus taikoma įvairiai. Kai kurios šalys mažas įmones įtraukia į atrankinius tyrimus ir rezultatus ekstrapoliuoja. Tačiau dauguma šalių jų visiškai neįtraukia į tyrimus. Jos į tuos duomenis neatsižvelgia arba juos ekstrapoliuoja pagal koeficientais pagrįstus vertinimo modelius. Šalys nusistatė skirtingas neįtraukimo ribas, kurios daugiausia apibrėžiamos pagal darbuotojų skaičių arba per metus susidariusių atliekų kiekį. Kai kurios šalys sujungia šiuos du kriterijus, siekdamos užtikrinti, kad būtų renkami ir mažų įmonių duomenys, jeigu jos viršija nustatytą atliekų susidarymo ribą.

7. ATLIEKŲ STATISTIKOS REGLAMENTO PERŽIŪRA

Po pirmųjų dviejų duomenų teikimo laikotarpių kai kurie trūkumai tapo akivaizdūs ir pirmoje ataskaitoje Europos Parlamentui ir Tarybai (KOM(2008) 355) nurodytos tobulintinos sritys. Be to, peržiūrėjus Pagrindų direktyvą dėl atliekų (2008/98/EB) nustatytas naujas informacijos poreikis ir iš dalies pakeistos apibrėžtys. Dėl šių priežasčių Reglamentą taip pat reikėjo iš dalies pakeisti (Komisijos reglamentu (ES) Nr. 849/2010/ES[8]). Iš dalies pakeista versija taikyta 2010 ataskaitiniams metams. Pagrindinius pakeitimus galima apibendrinti taip:

– svarbiausias pokytis yra skirstymo suderinimas pagal Reglamento I ir II priedų 2 skirsnių atliekų kategorijas. Nuo 2010 ataskaitinių metų atliekų susidarymo ir apdorojimo duomenys turi būti teikiami pagal tas pačias 51 atliekų kategoriją.

– Kai kurios atliekų kategorijos buvo pertvarkytos arba nustatytos naujos, siekiant pagerinti galimybes naudoti duomenis, pvz., atliekų politikos stebėsenai. Tai, be kita ko, yra:

    – atskiros atliekų kategorijos mineralinėms statybos ir griovimo, žemės ir žemkasių iškasų atliekoms;

[8] OL L 253, 2010 9 28, p. 2.

– atskiros atliekų kategorijos skystoms ir mineralinėms atliekoms po atliekų apdorojimo (antrinėms atliekoms);

– gyvūninių ir augalinių atliekų bei metalo atliekų kategorijų pertvarkymas;

– skirtingų cheminių atliekų priskyrimas vienai kategorijai.

– Be to, atliekų apdorojimo kategorijos buvo pertvarkytos:

– atliekų apdorojimo kategorijos „Išvertimas ant žemės ar po žeme“ apibrėžtis buvo suderinta su atliekų šalinimo sąvartynuose apibrėžtimi Direktyvoje 1999/31/EB dėl sąvartynų[9], siekiant įtraukti sąvartynų skaičiaus ir pajėgumų duomenis, kurie iki šiol yra renkami pagal šią direktyvą[10];

– siekiant suderinti Reglamentą su peržiūrėtos Pagrindų direktyvos dėl atliekų apibrėžtimis, įtraukta atliekų apdorojimo kategorija „Užpildymas“.

Atliekų statistikos reglamento įgyvendinimo vadovas buvo pakoreguotas 2010 m. ir dar kartą 2013 m.

Atsižvelgiant į valstybių narių pareiškimus sklandžiai įdiegtos patikslintos atliekų kategorijos ir pergrupuotos atliekų apdorojimo kategorijos „Išvertimas ant žemės ar po žeme“ ir dėl to nekilo jokių problemų. Kai kurios šalys ypač pritarė pokyčiams techniniu požiūriu.

Daug šalių pranešė apie problemas, susijusias su naujos atliekų apdorojimo kategorijos („Užpildymas“) įtraukimu, kurios daugiausia kilo dėl to, kad Pagrindų direktyvos dėl atliekų II priede pateiktame naudojimo operacijų sąraše nepateiktas specialus kategorijai „Užpildymas“ skirtas įrašas (R kodas). Be to, teigta, kad sąvokos „užpildymas“ apibrėžtis nėra pakankamai aiški, todėl gali kilti problemų renkant duomenis.

Apskritai iš dalies pakeistas Reglamentas buvo įgyvendintas sėkmingai ir pasiektas vienas iš peržiūros tikslų – suderinti atliekų statistiką ir kitų teisės aktų dėl atliekų apibrėžtis ir duomenų teikimo reikalavimus.

Tačiau dėl spragų, atsiradusių peržiūrėjus atliekų kategorijų ir apdorojimo operacijų apibrėžtis, tapo sudėtingiau pateikti laiko eilutes ir atlikti jų analizę. Eurostatas šiuo metu sprendžia, kaip būtų geriau pateikti duomenis naudotojams, kad būtų pasiektas ir antrasis svarbus Reglamento peržiūros tikslas – pagerinti galimybes naudoti atliekų statistiką.

8. PASIEKIMAI IR PERSPEKTYVA

Nuo 2006 m., kai buvo pradėta teikti duomenis, padaryta didelė atliekų statistikos duomenų rengimo pažanga. Valstybės narės teikė vis išsamesnius duomenis. Šalių atliekų statistiniai duomenys, susiję su dauguma atliekų kategorijų ir sektorių, tapo gana gerai palyginami ir daroma didelė visos duomenų aprėpties pažanga. Apibendrinant, daugelio šalių duomenų kokybė yra tinkama. Vis dėlto, norint padėti siekti ES aplinkosaugos, pramonės ir žaliavų politikos tikslų būtina dar tobulinti tam tikrus aspektus.

[9] OL L 182, 1999 7 16, p. 1.

[10] 2000 m. lapkričio 17 d. Komisijos sprendimas 2000/738/EB dėl klausimyno, skirto valstybių narių ataskaitoms apie Direktyvos 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų įgyvendinimą (OL L 298, 2000 11 25, p. 24).

Derinti duomenis padeda metodinių gairių dokumentų rinkinys, kurį galima rasti Aplinkos atliekų duomenų centro svetainėje, ir praktiniai seminarai, skirti sritims, kuriose pasitaiko didelių duomenų aprėpties skirtumų. Paklaidos ir metodiniai trūkumai yra nustatyti taikant kokybės kontrolės sistemą.

Eurostatas rengia naują priemonę duomenų kokybei gerinti – programą, kuria siekiama padėti šalims, kuriose yra rimtų trūkumų; tai bus daroma rengiant dvišalius susitikimus, kuriuose būtų galima aptarti šiuos klausimus ir galimas priemones padėčiai pagerinti.

Įskaitant 2010 m. duomenis, šiuo metu turimi keturių ataskaitinių (t. y. 2004–2010 m.) metų atliekų susidarymo ir apdorojimo duomenys. Pratęsiant laiko eilutes duomenys tampa vis naudingesni, pvz., norint apskaičiuoti rodiklius ir taikyti aplinkos sąskaitoms.

Atskirų šalių metodiniai pokyčiai taip pat gali turėti didelio poveikio laiko eilutėms tiek nacionaliniu lygmeniu, tiek ir suvestiniams ES-27 rodikliams. Todėl pokyčius bėgant laikui reikėtų vertinti atsargiai ir atidžiai išnagrinėjus pagrindinius duomenis. Be to, reikės stebėti peržiūrėtoje Pagrindų direktyvoje dėl atliekų įtrauktų naujų sąvokų, pvz., „nebelaikymo atliekomis“ kriterijaus, įtaką atliekų statistikai.

Atliekų, išskyrus pagrindines mineralines atliekas, susidarymo (tsdpc210) ir pavojingų atliekų susidarymo pagal ekonominę veiklą (tsdpc250) rodikliai buvo nustatyti ir įtraukti į darnaus vystymosi rodiklių rinkinį. Parengtas naujas atliekų, išskyrus pagrindines mineralines atliekas, šalinimo sąvartynuose rodiklis, kurį planuojama įtraukti į išteklių naudojimo efektyvumo rodiklių rinkinį. Kitų kategorijų atliekų apdorojimo, įskaitant perdirbimą, rodikliai teberengiami.